

Slikar je stal ob strani in čakal, da ga povabijo s seboj. Pa so vzeli oba, njega in njegovega odpuščenega prednika. Poslovila sta se od železničarja in orožnika.

„Zdaj pa zaigrajte kakšen marš! Da bo šel v noge in pregnal žalost!“

Tako je ukazal predsednik in vzel gazdo pod roko.

Banda je stopila v vrste, kapelnik je dal znamenje za pohod, mali boben je začel bobnati in godba je zaigrala veselo koračnico. Slikar je položil roko svojemu sosedu na rame in nalahno oponašal melodijo trobente.

Ženske so se medtem s pritlikavko odpeljale domov.

„Težko sem jo že nosil proti koncu. Ni lahka. Gotovo ima trideset kil. Treba jo bo zvečer stehati. Mislim, da ni izgubila preveč te dni. Strašna vročina je!“ Tako je govoril čiča zamišljenemu gazdi.

Orožnik in železničar sta nekaj časa še gledala za njimi, nato sta šla vsak svojo pot, artisti z godbo pa so izginili v gostilno.

Dama in novinar sta se vračala v mesto.

Na grajskem stolpu in nebotičniku sta plapolali zastavi.

Veter je pihal.

Nekje je zavriskala lokomotiva.

... Grobar je zasipaval pritlikavčev grob.

NARODNI POMEN OTOKARJA BŘEZINE

ARNE NOVÁK¹

Narodi ne ljubijo svojih velikih pesnikov v neposrednem odnosu do veličine njihovega miselnega in umetnostnega dela. Največji mojstri pesniške besede in tvorne ideje so za življenja deležni samo hladne, akademske časti in abstraktnega, teoretičnega občudovanja svojih krvnih vrstnikov. Tudi izobraženim sodobnikom nedostaja živega in toplega odnosa do onih, v čijih stvaritvah je vtelešena najvišja miselna in izraževalna sposobnost lastnega naroda; ko povzdigujejo njih delo v vzvišene oblake skrajnega čaščenja, nič kaj ne hrepene po tem, da bi se zrasli ž njimi, in tega tudi ne umejo. Ne morejo najti v njih svoje duše, ne prizadevajo si, da bi tu zajemali kaj radosti in sile, sreče in vedrine, večne mladosti, zlatá življenjske opojnosti. Ljudstvo priznava čast in veljavo,

¹ Spisano ob Březinovi petdesetletnici, v vojnih letih. Iz knjige „Z času za živa pohřbených“. Praha 1923.

kakor sodita narodnim poetom, samo onim pesnikom svojega časa, ki so mu obenem tolažniki in vzgojitelji, potrpežljivi deležniki njegovih časovnih nevolj in krajevnih radosti, zgovorni pomočniki v bojih in tesnobah. Ljudstvo si bo vsekar želelo, da bi njegov pesnik bival ž njim pod nevisokim obokom povprečnega življenja, v vlažnem ozračju domačih nravi in plemenskih navad, voljan, da vsak hip, če takó veleva potreba, zabrenka melodično uspravanko skrbno negovanim upom in da z viteško elegijo zimskega večera pokliče iz podsvetja duše velikih prednikov. Če se temu patriarhalnemu bardu ob slavnostni uri stvarjalnega navdihnenja razsvetli vid, da neposredno doглеda narodovo bodočnost, in če umeje svojo vizijo vtelesiti v splošno dosegljiv ritem z besedami, ki so preproste in obenem udarne, tedaj hvaležno navdušenje krvnih sodobnikov kar nima meje: na mah so ga srca in usta vseh priznala za narodnega pesnika.

Med pesnike te vrste ni nikdar sodil Otokar Březina in tudi nikdar ne bo med njimi. Čaščen od peščice predanih in posvečenih občudovalcev vse do oboževanja, je ljudskemu bralcu in povprečnemu izobražencu ostal skrivnost, ki jo moraš gledati s pohlevno vzdržnostjo in nemim zavzetjem. Marsikateri izmed pesnikov, ki ga z Otokarjem Březino družijo generacijska vez in čas, v katerem ustvarjata, se je nekoč zdel takisto težak, nedostopen, ekskluziven. Toda minila so leta; njegove slike, simboli, ideje so si izkrčile pot k razumevanju čitateljev, ki so zdaj tudi pri njem odkrili deležno zanimanje za svojo sedanost in prihodnost. Novotar Machar, ki je bil priplaval v češki svet na gusarski ladji pod rdečo zastavo, da bi zanikaval, rušil in na glavo postavljaval marsikatero tradicionalno navado, je postal tako popularen, da je zasenčil pesnike prejšnjega pokolenja. Težki sanjar in omotični slutilec negotovosti prihodnjih dni, Antonín Sova, si je z nujnostjo svojega zvestega in zaskrbljenega češtva in s svojo krvavo upravičeno humaniteto zavojeval hladno-vzdržne vrstnike in jih prisilil, da so mu priznali dostojanstvo narodnega pesnika. Tudi malobesedne napovedi in dvoumna ironija Viktorja Dyka, ki so zahtevale mnogo intelektualne zbranosti in posebno nastrojene doumljivosti, so se počasi udomačile. Njihov prodorni in lokavi pisec ni danes čislán samo kot subtilni umetnik, marveč takisto kot človek z globoko in zapleteno čuvstveno kulturo. Edinole pet pesniških knjig Otokarja Březine je ostalo za vso svojo sredino še nadalje znamenovanih s sedmimi pečati, in čeprav je sedemnajst let, kolikor jih je poteklo od izdaje zadnje teh knjig, malce razgnalo skrivnostno sparino esoteričnosti, ki jo je obdajala ob nje publikaciji, vendar vidimo ob njegovi petdesetletnici: Globok in prazen prepad nerazumevanja in nezadostnega vrednotenja ga loči od teh, ki je med nje bil hotel vstopiti

kot priljuden sejalec in obenem kot radodaren sadjar s polnim naročjem sadja. Namreč od čeških čitateljev, ki iščejo v poeziji razvitja, poglobitve in posvetitve narodovega duhovnega življenja.

Za pesnika visokega tipa Otokarja Březine, ki je kakor zvonik, dvigajoč se visoko nad oblake, vzdal v svojo nadosebno misel svojo človeško usodo, ima komaj kaj pomena taka priložnostna izpodbuda, kakor je petdesetletnica. Kdor se je vdano, s samozatajevanjem ponudil za sla večnosti, se je bil odpovedal majhnim zemeljskim slavnostim in je izgubil smisel za uro, ki meri presledke časa. Čemu bi se bil oni, ki je velel svojemu delu, da z neutrudljivimi perotni plavaj po sinjih valovih večnosti, od zvezde do zvezde, oziral za belim krdelom petdesetih kratkokrilih ptičev, ki krožijo okrog puščavnikove bajte? Toda za nas, stalne dolžnike Otokarja Březine, je prav na tej slavnostni postaji udarila ura, ko naj bi preiskali svoj odnos do njegovega dela. Potrudimo se, da najdemo v njem že sedaj to, kar bo postalo gotovost bodočih rodov čez petdeset, sto in dve sto let — namreč narodno-tvorno vrednost in izrazito češkost, ki so jo čitatelji in občudovalci Březine dosihmal také splošno spregledavali.

Bodočnost se bo Otokarju Březini poklonila predvsem kot velikemu dovrševalcu češke pesniške kulture v devetnajstem stoletju. Barvita in slikovita češka beseda, ki je ob njeni skromni zibelki kot stvarjajoči najditelj stal Josef Jungmann, se je razcvela in z neslutnimi čari bližnjega poletja zadehtela pod toplim dihom dveh velikih lirikov, ki jima Evropa po krivici še ni priznala svetovnega imena, Karla Hyńka Máche in Jaroslava Vrchlickega. Medtem ko je osameli poet večera, noči in ničevosti podredil metaforo in epiteton naporni službi otožne, čuvstveno barvane meditacije, ju je vriskajoči poveličevalec svetlobe, ljubezni in razvoja zapregel v solnčni voz misli, omamljene s čutnimi slikami širnega sveta. Otokar Březina je vpeljal v svojo poezijo ob navedeni struji lirične umetnosti in je pokazal, da je prav tako velik mojster besede — plaho elegične, drhteče v strastnem doživljanju krajinske razpoloženosti in v širokem himničnem tonu, leteče po žarečem vesoljstvu, kjer se odigrava od vekov v vekove drama neutrudljive prirode in človeštva, ne starajočega se v trpljenju in delu. Pri tem je Otokar Březina pokazal vse vrline dovrševalca, ki mu je mimo tega naložila stroga moralna discipliniranost, da v samotarski celici izvršuje z zatajevanjem poklic loščitelja draguljev in brusača dragocenih optičnih leč. Nikdar se ni vdajal máchovsko temnemu vrenju prve inspiracije, takisto ni zaupal — kakor genialni improvizator Vrchlický — svoji kipeči besedni umetnosti, ki kar spontano ustvarja cele verige slik, metafor, simbolov. Opustivši že na začetku svoje naglo se vzpenjajoče poti opalizirajočo meglino razkošne poezije

nastroja, se je odločil za simbolično poezijo, v kateri gre vsaki sliki dvojna vrednost, namreč samosmotrno lastno življenje in vrednost transparentne prispodobe. Tako je Otokar Březina prav kmalu postavil kulturo in disciplino slike za svoje kar najstrožje umetnostno pravilo. Njegove metafore, zajemane zdaj iz pogumnega poznanja eksaktnih ved, zdaj ustvarjene z monumentalizirajočim pogledom v večno dogajanje prirode in v človekovo delovno udeležbo v njem in tretjič zopet lahko orošene s kapljami krvi in solz, ki so potekle iz spominov na lastno usodo, so domišljene, doživete in natanko logične. V njih se je pokazala najvišja sposobnost češkega duha za besedno podobo, ki je bila že od časov Štitnega in Chelčičkega pretežno le služkinja misli. Šele Otokar Březina, ki glede tega spominja na drugega, z bogatim čutnim življenjem obdarjenega mistika, Julija Zeyerja, je s srebrnim mečem svojega simbolizma pretvoril pesniško podobo v sestro misli.

Toda Březinova pesniška umetnost ne sloni izključno na sposobnosti in kulturi vida, kakor ni slonela na nji ne pri Machi in ne pri Vrchlickem. Oba pravkar imenovana stvaritelja izraznih vrednot češkega verza sta bila obenem muzikalni duši. Macha je bil komorni solist, ki je z naslado igral omotične variacije na najvišjih legah svojega instrumenta, čigar les je zrasel visoko na gorah. Jaroslav Vrchlický je bil kakor dirigent pesniškega orkestra; vanj je bil vpeljal rafinirane pripomočke kitic, ritmov, rim, kakršni so dosihmal bili neznani pri nas na Češkem, zdaj gromovite, da so jemali sluh, zdaj zaljubljeno igrive in muhaste, kdaj pa kdaj pa polne srebrnega zvoka, da je človeku od slasti kopnelo srce. Komorna glasba Otokarja Březine iz prvega razdobja njegovega ustvarjanja je do malega pozabljena; odprimo pa „*Tajemné dálky*“ ali „*Svitání na západě*“ in zadrhteli bodo do nas (iz onih osamelih sob s pogrjnjenimi mizami, s prižganimi svetilkami, s cveticami v vazah, sob, kamor nihče ne prihaja) piščalkini zvoki osamelega srca, ki se naposled pohlevno vdaja nadosebnemu premišljanju in mistični pobožnosti. Mojster vseh mojstrov v češki poeziji je Březina tam, kjer tako rekoč z dvignjenimi zapornicami spušča orkestralni naliv zvokov, ritmov, stavkov, kadenc, simfonik beethovenskega kova; pod njihovimi notami valové in se dvigajo kozmična dejanja, materija dozoreva, narodi se dramijo, zgodovina se obrača, zvezde plešejo v svojih kolobarjih in misli se vrte v omotičnem diru. Tu mu že ne zadoščajo zaprte polifonične oblike Jaroslava Vrchlickega; ritmična pravilnost bi mu bila zgolj navlaka, rima samó prazno zvonjenje okov sužnjev, ki so se osvobodili in zdaj tekó iz nevoljništva. Svoboden ritem preneha biti eksperiment neutrudljivega umetnika in dozori v izrazno nujnost duha, ki hoče podati umerjeno poročilo o svojem létu. Jaroslav Vrchlický je v svojem kozmičnem

monizmu hrepenel, da bi iz njegove simfonične epopeje vekov divjal in vriskal ves vsemir, vsa z duhom oživiljena in v neskončnost se prerajajoča materija. Ko pa je Otokar Březina dosegel klasično višino, je prisodil poglobitveni delež zboru človeških glasov, koru velikih tipičnih skupin, vladarjev sanj in vitezov, mučencev in graditeljev cerkvá, verujočih bratov in bedečih straž na polnočnih mestih nevarnosti, ljubimcev žena in skrivnosti, prerokov in delavcev. Bilo je že pravilno povedano, da je Březina z načelom nadosebne in krožne lirike uresničil globoko hrepenenje sodobnega pesništva, ki koprni po tem, da bi zapustilo začarani krog omenjenega jaza, in da ga je vtelesil v nov patos, ki se bistveno razločuje od patetike Schillerja ali Hugoja. Vendar je vse do danes ostala neopažena narodno češka poteza Březinove množestvene lirike, njen sklad s tradicijo naše reformacije, ki ni poznala višje in dragocenejše oblike od zbornega petja v cerkvi, ki je na vzburkanih valovih nosilo Bogu občutja, hrepenenje in upe množice in podrejalo vso hvalo in slavo ustvarjene zemlje vzvišenosti osnovnih odnosov človeškega srca. Tako torej segajo globoko v minule vekove narodno tradicionalne korenine našega pesnika, in vendar so nekateri omejevali njegovo stvariteljsko svojstvenost, primerjajoč ga z Whitmanom, Verhaerenom, Claudelom ali Jammesom!

Pravi chorus mysticus vre iz Březinovih himn od zamišljene „Jutrnje molitve“ do vriskajočega „Krožnega speva src“, od koprnečega „Vina močnih“ do otožnega vprašanja „Speči govore s smrtjo“, od poveljevalne „Pesmi o solncu, zemlji, vodah in skrivnosti ognja“ do zagonetne „Vigilije“. Češki duh ni bil nagnjen v mistiko. Neizprosno dosledno premišljanje Petra Chelčičkega o Bogu in človeku ne more niti za hip zatajiti racionalističnega nadiha; v obsežnem hramu vsemodrosti Komenskega se temní v začasnem misticizmu samó prav neznatna vdolbina; sanjači osemnajstega stoletja so zašli na mejo mistike zgolj po naključju, ko se je niso ovedli. In v novejšem času? Karel Hynek Mácha, čigar polnočni duševni svet se tako bistveno razločuje od treznega in mirnega racionalizma vseh vrstnikov, sicer drzno prodira k samemu obrežju tajnostnega, vendar klone v krčih groze, preden mu je bilo uspelo, da bi bil vanj proniknil; Julius Zeyer je bil samo katehumen mistike. Za Otokarja Březino pa ni bilo na svetu važnejše zadeve, kakor pronikniti v skrivnost Boga in sveta in se je polastiti: pri tem je pesniška intuicija udeležena prav tako kakor metoda znanstveno izšolanega misleca. Njegova mistika ni ne mistika podsvestja ne mistika onostranstva, zato ne odpira dualističnih prepadov med Bogom in vsemirom, življenjem in smrtjo, modrostjo in usodo. Březinova mistika, ki je bila krščena pri studencu prirodoslovnega monizma in razvojne misli, odkoder sta naiv-

nejše zajemala že Nerudov kozmološki optimizem in evolucijska modrost Vrchlickega, ta mistika, ki je vsa omamljena od sozvočja duha in sveta, ugotavlja in poveljuje enotnost in smisel vsega dogajanja. Duhovno in materialno dogajanje izhaja iz Boga in se vanj izliva; ono ne odkriva samo Boga, marveč ga tudi uresničuje in dovršuje.

Samotarska tragika srca, ki ga je ženska izdala in ki ni doživelo zemeljske sreče, in leta, ki jih je bil prebil v šoli krščanskih mislecev in modroslovcev nihilistov — čijih nauki požlahtnjujejo, vendar pa ubijajo srečo — vse to je Otokarja Březino obvarovalo pred zablodo površnega optimizma. Ni zapiral oči pred krivdo, ki je zadela ves človeški rod in poleg njega vse živstvo; zakon boja za obstoj in vojne vseh zoper vse mu je vzbujal največjo grozo; s sramežljivimi besedami bridke žalosti je sprejel nase prekletstvo spolnosti; nagibal je cvetlične kelihe svojega pesniškega sočutja nad vsako bolečino, to težo vesoljstva; poslušal je tišino, ki zija človeku nasproti iz neskončnosti, in se tresel ob odmevih trušča, ki ga povzroča brezsmotrna pot po vsemirju. Indijska in krščanska mistika, ki je iz njiju kmalu posnel živi nauk o skupnosti ne samo s človekom in rastlino, marveč takisto s kamenom in valom, ga je obdaril tudi z idejo odrešitve: Z bolestjo in delom odplačuje vsak izmed nas del skrivnostne krivde, ki jo je bil prinesel s seboj na svet; z bolestjo in delom se približuje popolnosti in Bogu, z bolestjo in delom premaguje samoto, ki obdaja posameznika s črnim oceanom groze. V bolesti in delu se razvija ves vsemir k Bogu, ki ni nič drugega ko najvišja pravičnost vekovitega zakona in nepretrganega ritma. In za to zakonitost, za to pravičnost, za to neprestano uresničevanje Boga — je sladko živeti!

Četudi je mistika Otokarja Březine prepojena z modrostjo vzhodne in zapadne vede, z verskimi slutnjami pradavne Indije in prirodoslovnimi hipotezami najnovejših znanosti, vendar ne more zatajiti sorodnosti s češko duhovno reformacijo. Ni menda samo naključje, da je pesnik v svojem zemeljskem popotovanju sam ponovil pot, po kateri je hodilo češko versko gibanje: Zamišljeni Čeh iz južne Češke je miselno dozorel na oni strani Češkomoravske višave, blizu Kralic in Ivančic. Katera skupna poteza spaja naše reformacijske duhove od Štitnega do Husa, od Chelčickega do Blahoslava, od Jana Amosa Komenskega do Palackega? Poslednji Češki brat je to potezo prekrasno imenoval *božnost*, namreč neoslabljeno prizadevanje, živeti v Bogu in zaradi njega, biti mu na vsakem koraku podoben, gledati v lepoti odsev božjega obličja in v svoji usodi izvršitev Gospodove volje. Na tem platonizmu je izgradil Otokar Březina svojo miselnost in svoje pesniško delo, čeprav je njegova *božnost* še bolj goreča, opojnejša, ekstatičnejša od pobožnosti

čeških evangeličnih mislecev. Filologi bodo odkrili pri Březini poleg odmevov Vede in srednjeveških mistikov sledove globoke biblijske kulture. Literarni psiholog utegne razložiti namige na domačo reformacijsko zgodovino v nekaterih Březinovih pesmih, filozofski razlagalec bo v njegovih verzih in prozi težko prezrl kakšno čudovito mesto, iz katerega se tiho in pomenljivo oglašajo krščanska pansofija, narodno preroštvo Komenskega in ljubka zgodovinarska humaniteta Palackega. Tako poznavalec in ljubitelj rodbine ganjen ugane sorodne poteze v zgubanem obličju pradeda in v risbi zalega vnukovega obraza.

Češka *božnost*, ki so jo verniki in dediči Enote razumevali bolj racionalistično, Otokar Březina pa mistično ekstatično, je vendar kazala močno razviti etični čut. Življenjska praksa je zanjo pomenila več kakor abstraktno razmišljanje o skrivnostih bistva in spoznanja. Kraljestvo božje je bilo treba iskati in uresničiti predvsem na zemlji; rešitev duše je svitala iz gorečega srca in delavnih rok, enako kot iz vidovite misli. V popolnem skladu s tem poudarja Otokar Březina zlasti v svojih poznejših knjigah npravne posledke svojega mističnega, z Bogom prežetega svetovnega sostava. Z vneto nujnostjo se vrača k osnovnim etičnim načelom, ki je na njih zgradil svoj svetli nauk o človeku kot izvrševalcu božje volje in dovršitelju nedovršenega vsemirja: Sočutje in sotrudnost s trpečimi in izgubljenimi biva v nižji, laže dostopni celici, medtem ko odrešilna pravičnost in tvorno sodelovanje pri razvoju vesoljnega sveta stori človeka komaj malo manjšega od angelov, teh neposrednih izvrševalcev božjih sklepov. Z Otokarjem Březino je dobila mistično posvetitev ona progresivna humaniteta, ki jo je František Palacký posnel iz naše narodne zgodovine in jo češkoslovaškemu narodu predočil kot osnovno načelo vsakega, tudi političnega napredovanja. Pesnik „Rok“ je iz polnih dlani trosil dišeče cvetje opojnih barv onim na pot, ki si pridobivajo svoje mesto na zemlji in pred Gospodovim obličjem samo z zmagami pravičnosti, usmiljenja in dela; ki zaničujejo boj za moč in oblast in samo odkupljajo vekovito krivdo bolesti in trpljenja. Edinole tako je smel Otokar Březina hrepeneti po bojih, v katerih so sovražnikom določene „sladke rane, ki števila živih ne zmanjšujejo, marveč povišujejo“.

Dosledno zvest svoji estetiki, ki hoče za vsemi pojavi dognati več in občni zakon, zbog česar sploh ne imenuje posebnih pokrajin, oseb in dejanj, se Otokar Březina nikjer naravnost ne izreka o svojem narodu, ne o njegovi zgodovinski resničnosti, ne o sedanjih in bodočih pogojih njegovega razvoja. Ni Čeh po jeziku in po geslih, marveč je Čeh po najnotrajnejšem nagibu svojega srca. Dà, Březina je v naših mlajših rodovih poglobil pojem in občutje narodnosti enako intenzivno kakor kritični

nacionalist Machar, kakor ponosno nagonski narodnjak Sova ali tragični pevec zavrele plemenske krvi Peter Bezruč. Če Otokar Březina govori z vročo prepričevalnostjo in s pomenljivim ponavljanjem o zedinjujoči sotrudnosti generacij pri božanskem delu večnosti, misli predvsem na narod, ki z delovnih in bojujočih se vrstnikov enako kakor iz mrtvih prednikov in nerojenih pokolenj venomer podaljšuje svojo neskončno živo verigo, ki jo je božja roka razpela nad prepadi stoletij. Březina ne bi bil praktični etik z najobčutljivejšo vestjo, če ne bi tudi tega člena svoje nadosebne vere prenesel na moralno področje; to dela z večjim poudarkom kakor krščanski verniki svojo dogmo o občestvu svetih ali comteovski pozitivizem, ko proglašajo, da so mrtvi predniki bistveno udeleženi pri civilizacijskem delu. Otokar Březina ne uči samo, da bodi narod hvaležen prednikom in da upaj v bodoče rodove, marveč tudi oznanja težavno in sveto odgovornost nasproti tem in onim pri vsem dejanju in nehanju: predniki in zanamci hodijo nenehno z nami in zro v naša plameneča srca in na naše delavne roke. Narod je temu pesniku velikih življenjskih skupin sveta resničnost, ena izmed osnovnih oblik, v katerih se razodeva arhitektonska božja volja; posameznik se ne more izločiti iz njega in gorje onemu, kdor ga samopašno poruši in razvali! Kakor vsak posameznik, preživlja tudi narodna celota veliko dramo krivde, odrešitve in pobožanstvenja; tudi narod mora prekletstvo, ki leži na vsem živem, odplačevati z boleščjo in delom. Narod takisto dorasča k pravičnosti, ki različnosti življenjskih oblik ne šteje več med zla in ovire razvoja, marveč vidi v njih obogatitev zemlje in izpodbudo k ritmični sodejavnosti. Zadnji svornik Březinovega miselnega oboka, razpetega nad premišljanjem o narodu in njegovem poslanstvu, je mistično zavzeta vera v bratstvo narodov: „bolesti najvišji akord, vseh senc skrita jasnost, vseh življenj, vseh smrti objem in sladki razgovor, iz viharja bojov, ki drvi skozi vekove, pojoča mistična svatba“.

V času stiske, tesnobe in preizkušnje naj bi se narod tesneje oklenil učitelja-pesnika te vrste. Pri njem bo dobil poslednjo gotovost, da je narodnost večna, neuničljiva in sveta reč, ki jo je Stvarnik kot čvrsti steber neizmerne nosnosti včlenil v arhitekturo sveta in zgodovine. Pri njem naj bi zajemal okrepčilno vero, da je vsaka izkušnja nujna postaja na poti k popolnosti, vsaka bolešč preizkušnja moči in očiščjenje greha, vsako osramočenje in razžalitev ostroga, ki te poganja, da se z večjim dirom bližaš najvišji pravičnosti. V zadnjih štirih letih je bil Otokar Březina na škodo vseh nas nedvomno pozabljen: kakšno okrepčilo smo pač zanemarili v svoji slepoti nehvaležnežev!

Toda, če se geniju izognemo na eni izmed svojih zemeljskih poti, tedaj njegovo veliko solnce obsine s svojim mogočnim žarom katero

drugo našo stezo. Ni morda daleč čas, ko bo naš narod iskal velikih pesnikov veselja in zmage; veselja, ki bo pognalo v čisto in mladostno rajanje cele množice odrešenih trpinov, zmage, ki s čelad bojevnikov meče srebrn in posvečen blesk v zibeljke nerojenih rodov. Kje bomo našli poeta, čigar jasna vera je prosta vsakršnih optimističnih samoprevar in ki vendar razodeva dovolj slavnostni ritem in dih polne kozmične sile? Ali je mogoče, da bi bil zopet preslišan naš največji zborni ditirambik, najslastnejši poveličevalec upov in razvoja, neutrudni glasnik neizčrpanih možnosti in neskončnega življenja? Ni ga v Evropi ob tem času pesnika, ki bi mogel kak narod ž njim takó pozdraviti *novo nebo in novo zemljo*, kakor mi Čehi s poianom Otokarja Březine:

Pozdravljamo pomlad! Ko bliža se v šumu brzic,
v materinskih gibih zemlje, v krvi hitrejšem toku!
Zazibali vekí so v sen nas o slavi. Zliti v oddihu omamnem
drhtijo rože in solnce, ritmi prsi in pesmi.

Pozdravljamo pomlad! In nepotrpežljivost duše!
Drhtenje krepkejših peroti! Pogum zjasnelih pogledov!
Še nas čakajo neskončnosti, še slavnejše pomladi,
iz večnosti grmeče pesmi — osvobojenje!

(Z avtorjevim dovoljenjem prevedel B. Borko.)

HIŠA BREZ OKEN

T O N E S E L I Š K A R

Vabil me je k sebi, da mi bo dal nekaj stare obleke za otroke. Seveda me je speljal navzgor, ker nisem nič slabega mislila. In je pričel jemati iz velikega kovčega staro perilo, klobuke, obnošene čevlje... Toda ni dal! Roke so se mu tresle, in ko sem se nagnila, da bi mu pomagala in je bila že radost v meni, ko sem gledala to zame silno bogastvo, se je norec zaletel vame in me tlačil k postelji. Ušla sem mu. Zdaj pa pomislita: Skočil je na prag in tulil za menoj: Poberi se satan, ki si me hotel pahniti v izkušnjava! Bog, prijatelj, stopi mu na glavo in stri mu strupeni gobec poželenja!

— Saj to je, kar se mi gabi na tem norcu! je jezno dejala Marija. Če je že tako v njem, da ne more živeti brez žensk, naj si poišče katero in naj živi z njo. Toda skop je, boji se živeti za dva. Takole vsakikrat, kadar se mu vžge že napol strohnelo meso, tedaj bi jo plačal s starimi cunjami, ki jih je bog ve kje nabral. Morda celó ukradel?

— Danes jih tudi za stare cunje dobi, kolikor jih le hoče! je rekla Polda.